

Ár 2016, miðvikudaginn 25. maí, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 17/2016:**

A
gegn
F.

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru A, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni þann 29. febrúar 2016, með kvörtun sóknaraðila, dags. samdægurs. Með tölvupósti nefndarinnar, dags. 1. mars 2016, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með tölvupósti dags. 12. apríl 2016. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar, dags. 12. apríl 2016, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 25. apríl 2016.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar dags. 25. maí 2016.

II.

Málsatvik.

Sóknaraðili gerði lánsamning nr. X (nú Z) við FF dags. 6. desember 2007. Samdægurs gekkst sóknaraðili einnig í sjálfskuldarábyrgð vegna tveggja lánsamninga, annars vegar nr. Y (nú Þ) og var aðalskuldari C og hins vegar vegna lánsamning nr. Æ (nú nr. Ö) og var aðalskuldari D. Um var að ræða lánsamninga í erlendri mynt og voru að upphæð USD 69.602,87. Þá voru einnig útfylltir tryggingarvígslar sem lántakendur og ábyrgðarmenn undirrituðu vegna lánveitingarinnar. Í lánaákvörðun FF sem dagsett er 10. ágúst 2009 vegna skilmálabreytingar á láni nr. Z, kemur fram að lánið hafi upphaflega verið tekið í FF í gegnum félagið E til kaupa á skipi sem átti síðan að selja aftur, en salan hafi ekki gengið í gegn. Ágreiningur er meðal málsaðila hver málsatvik séu í framhaldi af lánveitingunni en varnaraðili heldur því fram að láninu hafi þá verið skilmálabreytt og skipt í þrjú hluta þar sem þrjár aðilar, sóknaraðili, D og C tóku hvert sinn hluta og gengust í ábyrgð hjá hvert öðru. Sóknaraðili telur að E hafi hvergi komið nálægt þessari lántöku og það sé rangt að lánið hafi verið tekið í gegnum E og skipt upp í þrjú lán við skilmálabreytingu 10. ágúst 2009 hjá FF. H hafi verið í viðskiptum við FF og hafi tekið lán að upphæð USD 200.000, í júní 2008. Þann 6. desember 2007 hafi þessu láni verið skipt upp í þrjú lán, hvert að upphæð USD 69.602,87, sem sóknaraðili, D og C hafi yfirtekið.

Krafa vegna lánsamnings nr. Ö var framseld til I ásamt tryggingarvígslum. Samkvæmt upplýsingum frá I hafa víxlarnir verið felldir niður og sóknaraðila verið tilkynnt það.

Lánssamningar nr. Þ og Z voru hins vegar framseldir til varnaraðila. Innheimtubrэф var sent til aðalskuldara vegna láns nr. Þ þann 27.október 2010 en samkvæmt skráningu í innheimtukerfi varnaraðila sótti aðalskuldari um greiðsluaðlögun hjá umboðsmanni skuldara þann 27.janúar 2010. Aðrar innheimtuaðgerðir vegna lánanna hafa ekki verið reyndar eftir því sem sést í gögnum málsins.

Sóknaraðili hefur verið í samskiptum við varnaraðila vegna skráningar á kröfum og ábyrgðum í Creditinfo á tímabilinu 2009-2015. Sóknaraðila hefur verið tilkynnt að ekki hafi verið um að ræða kröfur í eigu varnaraðila þegar þær voru settar á vanskilaskrána né þegar þær voru teknar þaðan út. Upphaflega voru kröfurnar í eigu J en svo síðar I. Sóknaraðili fór fram á skaðabætur vegna skráningarinnar en því var hafnað af varnaraðila þann 3. september 2015.

III.

Umkvörtunarefni.

Í kvörtun sóknaraðili eru kröfur í 4 liðum, en þar segir:

i) Sóknaraðili gerir kröfu um að nefndin úrskurði um rétt hans til að fá afhend frumskjöl af eftirfarandi ábyrgðum sem skráðar voru í tölvukerfi varnaraðila frá apríl 2009 til júlí 2013; sjálfskuldarábyrgð kr. 6.000.000, sjálfskuldarábyrgð kr. 3.000.000, veðábyrgð og tryggingarvixla sem voru skráð í tölvukerfi varnaraðila frá apríl 2009 til apríl 2015, veðábyrgð kr. 24.448.000, tryggingarvixil USD 200.000,00 og áramótatilkynningu til ábyrgðamanns, tryggingarvixill USD 69.602,00 nr. R, tryggingarvixill USD 69.603,00 nr. S og tryggingarvixill USD 69.603,00 nr. T.

ii) Sóknaraðili gerir kröfu um að nefndin úrskurði sjálfskuldarábyrgðir á eftirfarandi lánnum ógildar: lán nr. Ö og lán nr. Þ.

iii) Sóknaraðili fer fram á að nefndin úrskurði um lögmæti lánasamnings nr. Z með síðari breytingu sem gerð var 17.08.2009.

iv) Sóknaraðili gerir kröfu um að varnaraðili felli niður allar kröfur á hendur sóknaraðila sem komið hafa frá J og greiði honum kr. 33.448.000 í skaðabætur vegna tilhæfulausra ábyrgða og kr. 11.552.000 vegna kostnaðar og allra þeirra óþæginda sem sóknaraðili hefur orðið fyrir vegna þessa máls. Samtals kr. 45.000.000.

Þá kvartar sóknaraðili yfir því að varnaraðili hafi skráð í tölvukerfi sín sjálfskuldarábyrgð sem tilheyrðu viðskiptum við FF fyrir hrun og séu löngu uppperð. Veðábyrgð sem enginn hafi kunnað skýringu á og það hafi ekki verið fyrr en í apríl 2015 að veðábyrgðin hafi verið felld niður. Þessar ábyrgðir hafi verið að upphæð kr. 33.448.000. Einnig kvartar sóknaraðili yfir því að J og síðar varnaraðila hafi verið margoft verið bent á það að við veitingu lána árið 2007, hafi ekki farið fram greiðslumat á lántakendum. Þrátt fyrir það hafi varnaraðili haldið þessum ábyrgðum í kerfum sínum sem Creditinfo hafi haft aðgang að, þannig að þær hafi komið fram í skuldastöðukerfi Creditinfo.

Þá telur sóknaraðili að lánasamningur nr. Z með skuldbreytingu dagsettri 17. ágúst 2009 sé ólöglegt erlent lán. Einnig telur sóknaraðili að varnaraðili hafi með vítaverðu kæruleysi og óvönduðum vinnubrögðum valdið sóknaraðila fjárhagslegum skaða síðastliðin 6 ár.

Í rökstuðningi fyrir kvörtun sóknaraðila á kvörtunareyðublaði segir samkvæmt fyrsta kvörtunarliði sóknaraðila: „[s]jálfskuldarábyrgðir 6.000.000,- og 3.000.000, - eru gamlir tryggingarvixlar sem voru til tryggingar yfirdráttarheimild í [F] sem var greidd árið 2007. Árið 2007 var marg oft farið fram á það við [FF] að þeir skiluðu þessum tryggingarvixlum. Og ekki gekk það betur að fá þessi gögn frá [F] og [J], þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir símleiðis og með tölvupóstum. Þessir tryggingarvixlar voru settir inn í tölvukerfi [F]. í apríl 2009 og komu því fram á lánayfirlitum Creditinfo þann tíma sem

Þeir voru skráðir þar. Þeir voru síðan felldir út úr tölvukerfi [F] á miðju ári 2013 en frumritin hef ég ekki fengið og þegar ég fór fram á að fá þau afhent var mér tjáð að búið væri að eyða þeim.“ Um hafi verið að ræða veðabyrgð að fjárhæð kr. 24.448.000, sem hafi verið skráð á lánayfirliti frá Creditinfo frá 15. febrúar 2012 og hafi verið skráð inn í tölvukerfi varnaraðila í apríl 2009 og verið felld þaðan út í apríl 2015 og hafi því komið fram á lánayfirlitum Creditinfo í 6 ár. Þá hafi komið í ljós að um þrjá gamla tryggingarvixla hafi verið að ræða. Tryggingarvixill að upphæð USD 200.000 hafi verið til tryggingar á láni sem H hafi tekið hjá FF árið 2007 og hafi verið greitt upp sama ár. H hafi verið tekin til gjaldþrotaskipta í janúar 2009 og hafi þá verið skuldlaus við FF en samt sé tryggingarvixillinn skráður í heimabanka sóknaraðila í júlí 2013 og hafði verið skráður þar síðan í apríl 2009. Þessi tryggingarvixill hafi einnig komið fram á „Áramótatilkygningu til ábyrgðarmanns/veðsala“ dagsett 20. apríl 2010. Tryggingarvixlar með nr. S, T og R hafi verið til tryggingar á láni H sem greitt hafi verið árið 2007. Þessir vixlar hafi verið felldir niður í apríl 2015 ásamt tryggingarvixli USD 200.00, nr. U og höfðu þá verið skráðir inn í tölvukerfi varnaraðila frá apríl 2009 eða í 6 ár. Þá telur sóknaraðili að með skráningu á þessum ábyrgðum í tölvukerfi sín hafi varnaraðili veitt Creditinfo aðgang að þessum upplýsingum þar sem varnaraðili sé aðili að skuldastöðukerfi Creditinfo og þar með hafi þau fjármálafyrirtæki sem séu aðilar að skuldastöðukerfi Creditinfo fengið þær líka. Eftir ítrekaðar tilraunir símleiðis og með tölvupóstum þar sem sóknaraðili hafi farið fram á að fá að sjá frumrit óuppgreiddra skuldabréfa sem sóknaraðili væri skuldari af hjá þá hafi varnaraðili vísað á J, sem hafi vísað aftur á varnaraðila. Í framhaldinu hafi lögfræðingur varnaraðila komist að því að varnaraðili gæti ekki afhent sóknaraðila frumrit af kröfum sem varnaraðili ætti ekki og hafi verið skráðar hjá Creditinfo af J. Hins vegar vísar sóknaraðili til þess að þær lánaupplýsingar sem hafi komið fram á skuldayfirliti Creditinfo síðustu 6 ár hafi tilheyrt viðskiptum sóknaraðila við FF fyrir hrun og séu fengnar úr tölvukerfum varnaraðila. Sóknaraðili byggir á því að ekki sé um að ræða heilbrigða og eðlilega viðskiptahætti af hálfu varnaraðila.

Þá byggir sóknaraðili á því samkvæmt öðrum kvörtunarlið að varnaraðili haldi lifandi ábyrgðum á lánasamningum nr. Ö, greiðandi D og lánasamningi nr. Þ, greiðandi C. Þá hafi J og síðar varnaraðila var marg oft bend á að þessar ábyrgðir væru ógildar. FF sem hafi veitt lánið hafi verið aðili að samkomulagi fjármálafyrirtækja um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóv. 2001 við stofnun áðurnefndra ábyrgðarskuldbindinga. Ekkert greiðslumat hafi verið gert hvorki hjá D né C. Þótt varnaraðili hafi vítað að ágreiningur væri um réttmæti þessar ábyrgða hafði hann þær skráðar í tölvukerfi sín og hefur enn þar sem Creditinfo hafi einnig aðgang að þeim.

Þá byggir sóknaraðili á því samkvæmt þriðja kvörtunarlið að „[m]eð skuldbreytingu sem gerð var 25.08.2009 sem var með eftirfarandi fyrirsögn „BREYTING Á GREIÐSLUSKILMÁLUM LÁNASAMNINGS MEÐ ERLENDU MYNTVIÐMIÐI“ og að jafnvirðis fjárhæðar er getið í íslenskum krónum, tel ég þetta lán ólöglegt.“

Samkvæmt fjórða kvörtunarlið sóknaraðila byggir sóknaraðili á því að síðastliðin rúm fimm ár hafi sóknaraðili ekki fengið neina lánafyrirgreiðslu hjá fjármálastofnun, hvorki húsnæðislán eða bílalán og ekki einu sinni 500.000 krónu yfirdráttarlán sem hann hafi óskað eftir hjá varnaraðila. Honum hafi verið neitað um þessar fyrirgreiðslur vegna skráninga á skuldbindingum hjá Creditinfo. Meðan varnaraðili hafi verið með skráðar tilhæfulausar ábyrgðir á sóknaraðila hafi J beitt íturstu innheimtuaðgerðum og hafi meðal annars farið fram á að bú sóknaraðila yrði tekið til gjaldþrotaskipta í febrúar 2013. Þau rök varnaraðila í bréfi dagsettu 3. sept. 2015 að bankinn beri ekki ábyrgð á þessum skráningum vegna þess að J og síðar I eigi

þessar kröfur, en samt hafi varnaraðili verið með þessar kröfur skráðar í sín tölvukerfi þar sem Creditinfo hafði aðgang að þeim og það sé það sem hafi valdið sóknaraðila fjárhagslegum skaða síðastliðin 6 ár, en ekki eignarhaldið á kröfunum.

Sóknaraðili álitur það saknæma háttsemi að hafa dreift röngum fjárhagsupplýsingum um viðskiptavinum og neita síðan að viðurkenna mistök og leiðrétta þau í 5 ár þrátt fyrir ítrekaðar ábendinga með símtölum, bréfum, fundum og póstsendingum. Þá vísar sóknaraðili til þess að sú staðreynd að hafa verið án bankafyrirgreiðslu í rúm 5 ár vegna tilhæfulausra ábyrgða sem hafi komið fram á lánafyrirlitum Creditinfo sé augljóst að í nútímasamfélagi hafi sóknaraðili orðið fyrir miklu tjóni, þá bæði í töpuðum viðskiptatækifærum og auka álagi á fjölskyldu og hjónaband. Þá hafi farið ómældur tími hjá sóknaraðila og lögfræðikostnaður í samskipti mín við varnaraðila. Orsakatengsl milli háttsemi varnaraðila og þess tjóns sem sóknaraðili hafi orðið fyrir séu að mati sóknaraðila augljós. Varnaraðili hafi skráð í tölvukerfi sín tilhæfulausar ábyrgðir þar sem Creditinfo hafi sótt upplýsingar um skuldbindingar sem sóknaraðili hafi verið með hjá varnaraðila og hafi þeim síðan til þeirra fyrirtækja sem séu aðilar að skuldastöðukerfi Creditinfo. Þessi háttsemi varnaraðili hafi valdið honum fjárhagslegu tjóni síðastliðin 6 ár. Þar sem varnaraðili hafi nú fellt niður þær ábyrgðir sem ágreiningur hafi verið um sé varnaraðili búinn að viðurkenna að um tilhæfulausar ábyrgðir hafi verið að ræða. Samt hafi sóknaraðili ekki fengið frumrit þessara skjala afhent.

Sóknaraðili leggur fram viðbótarathugasemdir við málatilbúnað varnaraðila. Í þeim segir að hvað varði málsatvik varnaraðila þá vísi sóknaraðili til þess að E hafi hvergi komið nálægt þessari lántöku. Fyrirtækið H hafi verið í eigu sóknaraðila, D og C og K og hafi verið úrskurðað gjaldþrota þann 11. janúar 2008 og afskráð í fyrirtækjaskrá þann 20. janúar 2009. H hafi verið í viðskiptum við FF og hafi verið tekið lán að upphæð USD 200.000 í júní 2008. Þann 6. desember 2007 hafi þessu láni verið skipt upp í þrjú lán að upphæð USD 69.602,87, sem sóknaraðili, D og C hafi yfirtekið. Það sé því rangt að lánið hafi verið tekið í gegnum E og verið skipt upp í þrjú lán við skimálabreytingu 10. ágúst 2009 hjá FF.

Þá hafi sóknaraðili athugasemdir við frávisunarkröfu varnaraðila. Varnaraðili byggir frávisunarkröfu sína á því að sóknaraðili hafi ekki áður lagt fram kvörtun um að ógilda lánasamning nr. Z eða að ógilda sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila vegna lánasamnings nr. Þ, sem sé rangt. Kvartað hafi verið marg oft við J á fundum og símleiðis. Sama hafi verið gert þegar málið hafi færst yfir til varnaraðila. Á fundi með varnaraðila 21. ágúst 2014 með lögmanni bankans hafi komið í ljós að beiðni sóknaraðila um að ógilda sjálfskuldarábyrgðir á lánasamningum nr. Þ og Ö hafi verið lögð fyrir nefnd innan bankans og þar hafi því verið hafnað. Sátt hafi ekki verið boðin af hendi varnaraðila né neitt frumkvæði að því að leysa þetta mál.

Sóknaraðili vísar til þess að varnaraðili hafi viðurkennt að hafa ekki umræddar ábyrgðir undir höndum og hafi þar af leiðandi brotið lög nr. 77/2000 um persónuvernd og meðferð persónuupplýsingar, sbr. 43. gr. Varnaraðili hafi haft umræddar ábyrgðir skráðar á tölvukerfi sín í 4-6 ár án þess að hafa sannreynt tilvist þeirra þrátt fyrir ítrekaðar kvartanir. Með vísan til reynslu 4-6 ára sé það sjálfsögð krafa sóknaraðila að fá afhend frumskjöl af þessum ábyrgðum til þess að þær verði ekki skráðar aftur í tölvukerfi bankans eða hjá þriðja aðila. Ef rangar upplýsingar um sóknaraðila hafi verið skráðar í upplýsingakerfi Creditinfo sé það ljóst að það hafi valdið sóknaraðila fjárhagslegum skaða. Því telur sóknaraðili að hafna verði kröfu varnaraðila þess efnis að vísa frá kröfu sóknaraðila um að fá afhend frumskjöl af ábyrgðum vegna þess að kröfur sóknaraðila verði ekki metnar til fjár sbr. b-lið 6. gr. samþykka nefndarinnar.

Varnaraðili fari fram á að kröfu sóknaraðila verði vísað frá vegna aðildarskorts. Samt sem áður hafi varnaraðili haft viðkomandi ábyrgð skráða í sín tölvukerfi í 6 ár þar sem hún hafi komið fram á skuldayfirliti Creditinfo í 6 ár. Þá hafi varnaraðili farið fram á að krafa um ógildingu sjálfskuldarábyrgðar vegna láns nr. Þ verði vísað frá á grundvelli e-liðar 6. gr. samþykktarinnar þar sem krafan sé svo óskýr og illa upplýst að hún sé ekki tæk til úrskurðar. Þá hafi varnaraðili viðurkennt að ekkert greiðslumat hafi verið gert og vísar í auðar línur á tryggingarvixlum sem staðfesti enn frekar að ekkert greiðslumat hafi verið gert. Síðastliðin 6 ár hafi varnaraðili haft sjálfskuldarábyrgð á láni nr. Ö og láni nr. Þ skráð í tölvukerfi sín þar sem Creditinfo hafi haft aðgang að þeim þannig að þær hafi komið fram á skuldayfirliti Creditinfo. Þetta séu umdeildar sjálfskuldarábyrgðir og því hafi varnaraðila verið óheimilt að skrá þær í tölvukerfi sín þar sem Creditinfo hafi haft aðgang skv. lögum nr. 77/2000 um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga og reglugerð nr. 246/2001. Þá vísar sóknaraðili til úrskurðar Persónuverndar í sambærilegu máli nr. 2015/1519.

Þá vísar sóknaraðili til þess að vegna þeirrar óvissu sem verið hafi í þjóðfélaginu um lögmæti erlendra lána sé það eðlileg krafa sóknaraðila að nefndin úrskurði um lögmæti lánasamnings nr. Z. Lögð hafi verið fram afrit af lánasamningi nr. Z og skuldbreytingu dags. 25. ágúst 2009. Við gerð lánasamning nr. Z hafi ekki verið reiknuð út árleg hlutfallstala kostnaðar (ÁHK). Lánasamningur nr. Z sé umdeild skuld en hafi samt sem áður verið skráð á skuldayfirliti Creditinfo síðastliðin 6 ár og sé enn skráð þar.

Sóknaraðili fer fram á að öllum kröfum á hendur honum verði felldar niður sem komið hafa frá J vegna þess að varnaraðili sem sé vinnsluaðili/ábyrgðaraðili á skráningum á tilhæfulausum ábyrgðum og umdeildum skuldum í upplýsingakerfi Creditinfo. Þessar skráningar hafi valdið því að sóknaraðila hafi verið gert ókelift að endurskipuleggja fjármál sín og takmarkað alla tekjumöguleika síðastliðin 6 ár.

Þá vísar sóknaraðili til þess að varnaraðili hafi viðurkennt að hafa ekki frumskjöl undir höndum. Það telur sóknaraðili að varnaraðili verði að skýra á hvaða forsendum hann hafi þá skráð umræddar ábyrgðir í upplýsingakerfi Creditinfo og á hvaða skjölum það hafi verið byggt. Varnaraðili viðurkennir einnig að hafa ekki greiðslumat vegna lánveitingarinnar en hins vegar liggi fyrir afrit af tryggingarvixli sem gerður hafi verið samhliða lánasamningnum. Þá spyr sóknaraðili: ef ekki hafi verið gert greiðslumat ætti þá ekki að vera afrit af því eins og afrit af tryggingarvixli sem fylgiskjal með lánasamningi? Varnaraðili vísar til þess að á tryggingarvixlinum séu ábyrgðarmenn spurðir hvort að þeir óski eftir því að gert verði greiðslumat á skuldara en þær línur hafi staðið auðar á vixlinum. Það sé því augljóst að þessar línur hafi ekki verið notaðar. Varnaraðili haldi því einnig fram að um endurfjármögnun á láni hjá félagi sem hafi verið í 50% eigu sóknaraðila sé að ræða. Þetta sé alrangt og hafi sóknaraðili útskýrt það í málalíbúnaði sínum. Varnaraðili haldi því fram að sóknaraðili hafi ekki mótmælt fyrr en núna, þannig að tómlætisáhrif kunni að eiga við í þessu máli. Þetta sé alrangt og hafi kvartanir í þessu máli staðið yfir síðastliðin 6 ár bæði við J og varnaraðila. Í þessu máli virðist sem enginn, hvorki hjá J og varnaraðili, hafi kynnt sér málið og unnið markvisst að því að klára málið þannig að ef tómlætisáhrif eigi við þá sé það tómlæti varnaraðila að klára málið.

Varnaraðili hafnar því að skilyrði fyrir skaðabótaábyrgð hafi skapast vegna skráningar krafna á vanskilaskrá í eigu I og J sem varnaraðili hafi verið vinnsluaðili/ábyrgðaraðili fyrir. Varnaraðili haldi því fram að engin lagaskilyrði séu fyrir hendi til að úrskurða varnaraðila til greiðslu skaðabóta. Varnaraðili hafi brotið lög nr. 77/2000 um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga, sbr. 43. gr.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að öllum kröfum sóknaraðila verði vísað frá nefndinni.

a) Krafa um frávísun:

Varnaraðili byggir frávísunarkröfu sína vegna liðar nr. ii til iv á því að sóknaraðili hafi ekki áður lagt fram kvörtun til sóknaraðila um að ógilda lánsamning nr. Z eða að ógilda sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila vegna lánsamnings nr. Þ og því hafi varnaraðili hvorki hafnað kröfum sóknaraðila né hafi málið verið leyst með sátt á fyrri stigum eins og áskilið sé í 5. gr. samþykktar nefndarinnar (hér eftir samþykktin). Að auki byggir varnaraðili kröfu um frávísun á eftirfarandi röksemdum:

i) Varnaraðili fer fram á að vísað verði frá kröfum sóknaraðila um að fá afhent frumskjöl af ábyrgðum sem skráðar hafi verið í tölvukerfi varnaraðila frá apríl 2009 til júlí 2013 og frumskjöl af veðábyrgðum og tryggingarvixlum sem hafi verið skráðar í tölvukerfi varnaraðila frá apríl 2009 til apríl 2015. Þessi frávísunarkrafa sé reist á því að kröfur sóknaraðila verði ekki metnar til fjár sbr. b. liðar 6. gr. samþykktarinnar.

ii) Varnaraðili fer fram á að krafa um sjálfskuldarábyrgð á láni nr. Ö verði úrskurðuð ógild, verði vísað frá vegna aðildarskorts en lánsamningurinn sé ekki í eigu varnaraðila heldur I og sé varnaraðili því ekki bær til að koma að athugasemdum vegna kröfunnar. Þá fer varnaraðili fram á að krafa um að sjálfskuldarábyrgð vegna láns nr. Þ verði úrskurðuð ógild, verði vísað frá á grundvelli e.liðar 6. gr. samþykktarinnar þar sem krafan sé svo óskýr og illa upplýst að hún sé ekki tæk til úrskurðar.

iii) Varnaraðili fer fram á að krafa sóknaraðila um að úrskurðuð verði um lögmæti lánsamnings nr. Z verði vísað frá þar sem krafan sé óskýr og illa upplýst sbr. e.lið 6. gr. samþykktarinnar.

iv) Varnaraðili fer fram á að krafa sóknaraðila um að fella niður allar kröfur á hendur honum sem hafa komið frá J verði vísað frá á grundvelli þess að krafan sé óskýr og illa upplýst sbr. e. lið 6. gr. samþykktarinnar og varnaraðili fer fram á að krafa sóknaraðila um skaðabætur verði vísað frá nefndinni þar sem krafan fellur utan starfssvið nefndarinnar sbr. 3. gr. samþykktarinnar.

Til vara krefst varnaraðili þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað og færir fram málsástæður gegn einstökum kröfum sóknaraðila sem hér greinir:

i) Eins og fram hafi komið í gögnum málsins hafi varnaraðila verið ófært að afhenda frumskjöl af umræddum ábyrgðum þar sem hann hafi þær ekki undir höndunum.

ii) Varnaraðili hafnar því að sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila sem hann gekkst undir þann 6. desember 2007 með lánsamning nr. Þ verði úrskurðuð ógild. Sóknaraðili vísi til þess að ekki hafi verið gert greiðslumat vegna lánsins og að FF sem hafi verið lánveitandi á þeim tíma hafi verið aðili að samkomulagi fjármálafyrirtækja um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001.

Í þeim gögnum málsins sem liggja fyrir hjá varnaraðila sé ekki að finna greiðslumat vegna lánveitingarinnar en hins vegar liggja fyrir afrit af tryggingarvixli sem gerður hafi verið samhliða lánsamningnum og hafi sóknaraðili undirritað vixilinn sem ábekingur. Á tryggingarvixlinum séu ábyrgðarmenn spurðir hvort að þeir óski eftir því að gert verði greiðslumat á skuldara en þær línur standa auðar á vixlinum þannig að löglíkur séu fyrir því að sóknaraðili hafi ekki óskað eftir gerð greiðslumats vegna ábyrgðarskuldbindingarinnar.

Einnig megi benda á, að þótt að gögn um greiðslumat liggi ekki fyrir hjá varnaraðila, þýði það ekki að slíkt greiðslumat hafi ekki verið gert, en fjármálafyrirtækjum hafi ekki verið skylt að halda utan um slík gögn á þeim tíma sem lánsamningur hafi verið gerður sbr. dómur Hæstaréttar frá 17. apríl 2012 í máli nr. 141/2012.

Þá má að lokum vísa til þess, að telji nefndin að varnaraðili hafi ekki farið eftir samkomulaginu, þá þýði það ekki að það valdi sjálfkrafa ógildingu á ábyrgðinni. Við mat á því hvort að ógilda eigi ábyrgð verði alltaf að horfa heildstætt á öll málsatvik og í því samhengi að líta til hver raunverulegur vilji ábyrgðarmanns hafi verið og hvort að það hefði skipt máli að greiðslumat hefði legið fyrir. Sóknaraðili hafi ekki lagt fram nein gögn um að sú hafi verið raunin og telur varnaraðili því ekki vera forsenda til að ógilda sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila. Í málinu sé heldur ekki byggt á 36. gr. samningalaga nr. 7/1936 (hér eftir smnl.) en til að brot á ákvæðum samkomulags um notkun ábyrgða leiði til ógildingar sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila, þarf brotið að uppfylla skilyrði ógildingarreglna samningaréttar. Varnaraðili hafnar því að skilyrðum 36. gr. smnl. sé uppfyllt og telur fjarri, þegar horft sé til atvika að baki samningsgerðinni að það sé óheiðarlegt eða ósanngjarn af hálfu varnaraðila að byggja á efni skuldabréfsins enda hafði sóknaraðili verulega hagsmuni af lántökunni. Um hafi verið að ræða endurfjármögnun á láni sem félag í 50% eigu sóknaraðila hafi upphaflega tekið og hafi síðan verið skipt í þrjá hluta, þar sem sóknaraðili ásamt tveimur öðrum hafi verið ábyrgir fyrir sínum hluta og síðan ábyrgð hjá hvert öðru. Þá hafi sóknaraðili undirritað viðauka við lánasamningana síðar meir og hafi ekki mótmælt fyrr en núna, þannig að tómlætisáhrif kunni að eiga við í þessu máli.

iii) Varnaraðili hafnar því að úrskurðað verði um lögmæti lánasamnings nr. Z. Í kvörtun sóknaraðila séu engin rök færð fyrir því af hverju vafi leiki á að lögmæti umrædds lánasamnings því sé ómögulegt fyrir varnaraðila að taka til varna. Um sé að ræða samning um lán þar sem lántaki hafi tekið að láni USD 69.602,7 og varnaraðili fær ekki séð með hvaða rökum ætti að úrskurða um lögmæti samningsins.

iv) Varnaraðili hafnar því að skilyrði fyrir skaðabótaábyrgð hafi skapast vegna skráningar krafna í eigu I og J á vanskilaskrá enda séu engin lagaskilyrði fyrir hendi til að úrskurða varnaraðila til greiðslu skaðabóta.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að fjórum liðum.

Fyrsta krafa sóknaraðila lýtur að því að úrskurðað verði um rétt hans til að fá afhent frumskjöl af ábyrgðum sem skráðar voru í tölvukerfi varnaraðila frá apríl 2009 til júlí 2013, veðábyrgðum og tryggingarvixlum sem voru skráðar í tölvukerfi varnaraðila frá apríl 2009 til apríl 2015. Krafan er ekki fjárhagslegs eðlis, auk þess sem svo virðist sem umræddum skjölum hafi þegar verið eytt. Er óhjákvæmilegt að vísa þessari kröfu frá nefndinni.

Í öðru lagi er þess krafist að nefndin úrskurði sjálfskuldarábyrgð á lánum nr. Ö og láni nr. Þ ógildar. Í því sambandi athugast að sóknaraðili beinir kröfum sínum eingöngu að varnaraðila, en fram hefur komið að hann er ekki eigandi fyrrnefnda samningsins og verður kröfu um ógildingu hans því vísað frá þegar af þeirri ástæðu. Varðandi kröfu um ógildingu á lánasamningi nr. nr. Þ fæst hins vegar ekki betur séð en að þar setji sóknaraðili fram kröfu um að felld verði niður ábyrgð hans á lánasamningi C nr. Þ og vísi þeirri kröfu til stuðnings til þess að ekki hafi verið gætt að tilgreindum

skuldbindingum lánveitanda gagnvart ábyrgðarmanni. Verður þessi krafa tekin til efnismeðferðar. Með svipuðum hætti krefst sóknaraðili þess í þriðja kröfulið að að nefndin úrskurði um lögmæti lánasamnings nr. Z og ber fram þá málsástæðu fyrir þessari kröfu sinni að um hafi verið að ræða ólögmætt erlent lán samkvæmt fram lögðum gögnum. Þykir mega fjalla efnislega um þá kröfu einnig.

Fjórða krafa sóknaraðila er að varnaraðili felli niður allar kröfur á hendur honum sem hafi komið frá J og að varnaraðili greiði sóknaraðila kr. 33.448.000 í skaðabætur vegna tilhæfulausra ábyrgða og kr. 11.552.000 vegna kostnaðar og allra þeirra óþæginda sem hann hefur orðið, samtals kr. 45.000.000. Í erindi sóknaraðila er engin heildstæð umfjöllun um hvaða fjárkröfur þetta eru og því alls óljóst hvaða þýðingu það myndi hafa ef nefndin féllist á þessa kröfu hans. Skaðabótakrafan er ekki studd neinum gögnum um tjón og fjárhæð hennar er órökstudd með öllu, en krafan styðst þess í stað við almennar fullyrðingar um álag og kostnað sem því fylgi að vera skráður á vanskilaskrá. Er útilokað fyrir nefndina að fjalla um þessa kröfu sóknaraðila og verður henni einnig vísað frá.

Samkvæmt þessu verður hér fjallað efnislega um tvær kröfur sóknaraðila,

Að því er varðar ábyrgð sóknaraðila á lánsamningi nr. Þ er til þess að líta að ekki er fullt sammæli með aðilum um hvernig ábyrgðin er til komin. Þó liggur fyrir að um var að ræða þrjá lánsamninga sem komu í stað eldra láns. Ekki virðist því haldið fram að sóknaraðili hafi borið persónulega ábyrgð á hinu eldra láni. Þá er í hæsta máta óljóst hvaða hagsmuni hann hafði af því að það var greitt upp. Þykir ekki annað fært en að leggja á varnaraðila hallann af því að ekki er að fullu upplýst um þessi atriði sem hann byggir sýknukröfu sína á. Ekkert er fram komið um að greiðslugeta skuldarans hafi verið metin áður en gengið var frá lánveitingunni með persónulegri ábyrgð sóknaraðila, en lánveitandinn hafði undirgengist skuldbindingar í þessu efni, sem ætlað var að koma í veg fyrir að einstaklingar gengjust í ábyrgðir vegna lána til annarra einstaklinga, sem ekkert lægi fyrir um að gætu endurgreitt þau. Verður varnaraðili að bera hallann af því að ekki fæst séð að greiðslumat hafi verið gert og ekkert liggur fyrir um hver niðurstaða þess hefði orðið eða hvaða áhrif það hefði haft á vilja sóknaraðila til að undirgangast ábyrgðina. Ekki er fyllilega ljóst af gögnum málsins hvenær sóknaraðili hafði fyrst tilefni til að draga gildi ábyrgðar sinnar í efa, en til þess er að líta að skuldbindingum hans við FF virðist hafa verið ráðstafað með ýmsum hætti og ekki var hægt um vik að fá svör um stöðu þeirra. Virðist í þessu ljósi vart geta komið til greina að telja mótbárur sóknaraðila niður fallnar fyrir sakir tómlætis. Verður því talið ósanngjarnt í skilningi 36. gr. samningalaga að varnaraðili beri ábyrgðina fyrir sig og verður henni því víkið til hliðar.

Að því er varðar lánasamning sóknaraðila, upphaflega við FF, nr. Z, styðst ógildingarkrafa sóknaraðila við það eitt, að um hafi verið að ræða ólögmætt erlent lán samkvæmt fram lögðum gögnum. Í því tilliti verður að taka fram að þótt dæmt hafi verið að tenging lánasamninga í íslenskum krónum við gengi erlendra mynta hafi verið talin ólögleg, þá felst ekki í því að allar fjárkröfur sem byggja á umræddum samningum séu ógildar. Hafa fjölmargir dómar fallið þar sem kveðið er á um skyldu kröfuhafa til að endurreikna slíka lánasamninga. Aðrir lánasamningar, þar sem erlendur gjaldeyrir var lánaður, hafa hins vegar taldir standa án nokkurs endurreiknings. Kröfu um ógildingu á þessum grunni verður hins vegar að hafna.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Ábyrgð sóknaraðila A á lánsamningi nr. Þ, dags. 6. desember 2007, er ógild. Kröfu sóknaraðila um ógildingu á lánsamningi nr. nr. Z, dags. 6. desember 2007, er hafnað. Öllum öðrum kröfum sóknaraðila á hendur varnaraðila, F, er vísað frá.

Reykjavík, 25. maí 2016.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Jóhann Tómas Sigurðsson
Oddur Ólason